Aseman Lapset ry:n lausunto kansalaisaloitteeseen *kouluväkivalta kirjattava rikoslakiin* ja lakialoitteeseen rikoslain 21 luvun muuttamisesta.

Aseman Lapset ry pitää hyvänä, että koulukiusaamiseen ja väkivaltaan etsitään monitasoisia ratkaisuja. On hienoa, että tällainen aloite on tehty, jotta keskustelu aiheesta pysyy pinnalla monella tasolla.

Olemme aloitteen tekijöiden kanssa yhtä mieltä siitä, kouluväkivaltatapauksiin tulee puuttua ja että yhteistyötä eri toimijoiden kesken tulee kehittää. Kouluväkivallan sisällyttämistä rikoslakiin emme kuitenkaan kannata. Näemme kouluväkivallan sisällyttämisessä rikoslakiin seuraavanlaisia haasteita.

Peruskouluikäiset ovat pääasiassa alle 15-vuotiaita eli rikosoikeusvastuun ulkopuolella. Toisaalta, myös jos puhutaan alle 18-vuotiaista ja toisen asteen opiskelijoista, on kyse lapsista ja nuorista. Useat tutkimukset osoittavat, että rikollisuuteen ja väkivaltaan puuttumisessa rangaistukset eivät itsessään ole vaikuttavia keinoja tuottaa muutosta, vaan voivat olla jopa haitallisia lapsille ja nuorille. Lasten ja nuorten kohdalla keinot tulee löytää ensisijaisesti kasvatuksellisista ja muista kuin oikeudellisista keinoista.

Huomioimme myös, että valtaosa koulukiusaamisen ja kouluväkivallan elementeistä on jo rikoslain tasolla säänneltyjä: väkivalta on usein pahoinpitelyä, omaisuuden rikkominen vahingontekoja, sanalliset loukkaukset kunnianloukkauksia tai yksityiselämää koskevan tiedon levittämistä. Emme näe, että kouluväkivallan kirjaaminen rikoslakiin toisi tässäkään mielessä merkittäviä lisähyötyjä.

Aseman Lapset ry:ssä on kymmenen vuoden kokemus lasten ja nuorten rikosten, riitojen ja konfliktien sovittelun kehittämisestä (katusovittelutoiminta), sekä reilun viiden vuoden kokemus pitkittyneeseen ja vakavaan koulukiusaamiseen ja kouluväkivaltaan puuttuvan työn kehittämisestä (K-0-toiminta).

Näiden toimintamuotojen kautta olemme todenneet, että konfliktitilanteiden selvittämisessä keskeistä on jokaisen nuoren ja perheen tilanteen tunteminen, huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen, kuulluksi tulemisen varmistaminen, tilanteen vakavasti ottaminen sekä tarvittavien palveluiden ja tukimuotojen räätälöiminen. Yksilöitä tulee tukea ja tarvittaessa järjestää myös ryhmämuotoisia interventioita. Vakavissa ja pitkittyneissä tilanteissa tarvitaan selkeää prosessinjohtajuutta ja tilanteiden loppuun asti seuraaminen on tärkeää.

Usein kiusaajan ja kiusatun roolit voivat vaihdella, joten voi olla hankalaa nähdä, kuka on uhri ja kuka on tekijä. Kiusaaminen on myös usein ryhmäilmiö. Tämänkin vuoksi tulee etsiä muunlaisia, vaikuttavia ja jokaisen nuoren ja yhteisön hyvinvointia tukevia toimia rangaistusten asettamisen sijaan.

Julia Saarholm, tutkimuskoordinaattori, Aseman Lapset ry
Heikki Turkka, tiimipäällikkö, Aseman Lapset ry